

Socialdepartementet

103 33 Stockholm

Framställan om författningsstöd om undantag från kravet på intyg vid ansökan om smittbärappenning m.m. (110 kap. 24 § andra stycket socialförsäkringsbalken)

Sammanfattning

Försäkringskassans administration av smittbärappenning är för närvarande under mycket högt tryck med anledning av den pågående pandemin. Det har bl.a. lett till att det i förordningen (2021:60) om viss sjukpenning i förebyggande syfte och viss smittbärappenning med anledning av sjukdomen covid-19 (fortsättningsvis benämnd förordningen) har införts ett undantag från kravet på kopia på läkarens beslut eller intyg om dess innehåll när man ansöker om smittbärappenning (110 kap. 24 § första stycket socialförsäkringsbalken (se 16 § förordningen).

För att klara det höga inflödet av ärenden bedömer Försäkringskassan att det krävs ytterligare undantag från kravet på vad en ansökan om smittbärappenning ska innehålla. Utöver det bör undantag även göras i fråga om vad en ansökan om resekostnadsersättning bör innehålla (46 kap. 20 § socialförsäkringsbalken). Försäkringskassan saknar möjlighet att själv normera i frågorna och ger därför in denna framställan till regeringen.

Försäkringskassan önskar att det i förordningen införs ett tillfälligt undantag även från kravet på intyg i 110 kap. 24 § andra stycket socialförsäkringsbalken. Undantaget ska avse kravet på att ett intyg om provtagning ska bifogas till en ansökan om smittbärappenning och gälla ärenden där provtagning skett med anledning av sjukdomen covid-19. Det ska även gälla undantag från kravet på intyg när sökanden vill ha resekostnadsersättning i samband med provtagning eller läkarbesök med anledning av sjukdomen covid-19.

Bakgrund

Den som förlorar arbetsinkomst på grund av provtagning för sjukdomen covid-19 kan ansöka om smittbärappenning. Ansökan är elektronisk och till ansökan ska enligt 110 kap. 24 § andra stycket socialförsäkringsbalken bifogas ett intyg om åtgärden, dvs. om provtagningen. Det elektroniska ansökningsförfarandet tillåter inte att intyget bifogas digitalt. Istället hänvisas sökanden till att skicka in intyget med post till Försäkringskassan. Detta leder till att i många ärenden om smittbärappenning saknas intyg om provtagningen, eftersom sökanden antingen inte uppmärksammat eller glömt bort att skicka in intyget. Det kan också bero på att intyget som sökanden får från vården ofta är digitalt men behöver skrivas ut och postas till Försäkringskassan. Alla sökanden har inte tillgång till nödvändig utrustning. Samma sak gäller när sökanden vill ha resekostnadsersättning i samband med provtagning eller läkarbesök med anledning av covid-19. Ansökan om kostnadsersättning är elektronisk med intyg om kostnaderna ska postas till Försäkringskassan.

Avsaknaden av intyg innebär betydande merarbete för Försäkringskassan. Försäkringskassan måste kontakta sökanden per telefon eller om det inte är möjligt, per brev. Det är inte alltid det går att nå sökanden. Sökanden måste emellertid få en möjlighet att komplettera med intyg och även underrättas om risken för avvisning av ansökan, för det fall att intyg inte inges. Under tiden är ärendet öppet och under pågående handläggning.

Med anledning av den pågående pandemin är Försäkringskassans handläggning av ansökan om smittbärappenning under mycket hårt tryck. Antalet ansökningar har mångdubblats. Det har lett till att resurser från andra förmåner tillfälligtvis har fått lånas ut för att handlägga ärenden om smittbärappenning. Ändå riskerar Försäkringskassan att inte hinna handlägga ärendena inom en rimlig tid.

Överväganden och förslag

Försäkringskassan föreslår att det införs ett tillfälligt undantag från kravet att ett intyg om provtagning ska bifogas till en ansökan om smittbärappenning samt att ett intyg om kostnader ska bifogas ansökan om resekostnadsersättning. Undantaget ska gälla ärenden där provtagning eller läkarundersökning har skett med anledning av sjukdomen covid-19.

Den rådande pandemin har medfört att antalet ansökningar om smittbärappenning når nya höjder. Vanligtvis kommer det in ca 350 ansökningar per år men nu under pandemin rör det sig om ca 800 – 1000 ansökningar per dag. För att möta det höga inflödet av ärenden har Försäkringskassan tvingats omfördela resurser från andra förmåner till förmånen smittbärappenning. Trots insatserna ökar balanserna av ärenden för varje dag som går. Det har medfört att Försäkringskassan söker på alla sätt få till en så enkel och smidig handläggning som möjligt.

Ett lagkrav som orsakar merarbete och ökande balanser är kravet på att ansökan om smittbärappenning även ska innehålla ett intyg om den åtgärd som ligger till grund för inkomstförlusten (se 110 kap. 24 § socialförsäkringsbalken). Kravet innebär att om ansökan sker på grund av en läkare har meddelat förhållningsregel om att avstå från arbete ska kopia på läkarens beslut eller intyg om dess innehåll bifogas ansökan. Om ansökan sker på grund av t.ex. provtagning ska kopia på åtgärden, dvs. provtagningen, bifogas ansökan. För närvarande kan en sådan bilaga inte lämnas in digitalt till Försäkringskassan, trots att själva ansökan sker digitalt. Det betyder att bilagan måste postas av sökanden till Försäkringskassan, vilket ofta tyvärr inte blir gjort av sökanden. Det leder till att inkomna ärenden inte kan avslutas, utan sökanden måste kontaktas och uppmanas att skicka in bilagan. Samma sak gäller när sökanden vill ha ersättning för sina resekostnader med anledning av provtagning eller läkarbesök (46 kap. 20 § samt 110 kap. 24 § andra stycket socialförsäkringsbalken).

Tidigare har Försäkringskassan lämnat in en framställan om tillfälligt författningsstöd för att göra undantag från kravet på kopia på läkarens beslut, när ansökan gäller ersättning för att en läkare meddelat förhållningsregel om att sökanden måste avstå från arbete på grund av covid-19 (110 kap. 24 § första stycket socialförsäkringsbalken). Det har lett till ett tillfälligt undantag från bestämmelsen, vilket införts i 16 § förordningen. Det som denna framställan avser är ett tillfälligt undantag även från kravet på bifogat intyg när det gäller ansökan om ersättning på grund av provtagning samt ansökan om resekostnadsersättning (110 kap. 24 § andra stycket socialförsäkringsbalken).

Ett sådant undantag skulle kunna utformas exempelvis genom en ny lydelse av 16 § förordningen. Exempelvis enligt det förslag till ny lydelse om skickas med som bilaga till denna framställan.

Försäkringskassan är medveten om att förslaget kan innebära en ökad risk för felaktiga utbetalningar. Å andra sidan lämnas uppgifterna av sökanden på heder och samvete. Försäkringskassan har även möjlighet att göra stickprovskontroller. Det rör sig även om en begränsad ersättning då anspråket rör sig om ersättning för en, maximalt två dagar. Även resekostnadsersättningarna rör sig vanligtvis om förhållandevis låga belopp.

Till detta kommer att ansökan ofta även avser ersättning med anledning av att sökanden har testats positivt och fått förhållningsregel från läkare om att avstå från arbete. I denna delen krävs för närvarande ingen kopia på läkarens beslut, eftersom det har beslutats om undantag i 16 § förordningen. Handläggningen av ärendet stoppas emellertid eftersom det saknas intyg om provtagning. Någon snabbare handläggning av ärendet uppnås därför inte, trots det tillfälliga undantaget i 16 § förordningen. Även det talar för att undantag även ska göras från kravet i 110 kap. 24 § andra stycket socialförsäkringsbalken.

Syfte och alternativ lösning

Förslaget syftar till att förenkla handläggningen av smittbärrapportering och resekostnadsersättning så mycket som möjligt för att tillförsäkra den enskilde en snabb och enkel utbetalning under den rådande pandemin.

Om förslaget inte genomförs innebär det att Försäkringskassan i ärenden där intyg saknas fortsätter att begära in kompletteringar, och det även i de ärenden där läkarens beslut om förhållningsregler inte behöver lämnas in och vilka i annat fall skulle kunna handläggas snabbt och enkelt. Kravet på intyg bidrar till hög arbetsbelastning hos Försäkringskassan och längre handläggningstider. Detta i ett läge där administrationen redan är under hårt tryck på grund av det stora inflödet av ärenden.

Försäkringskassan bedömer att det för närvarande inte finns något annat alternativ än det föreslagna. Det pågår visserligen arbete med att få fram en teknisk lösning som gör det möjligt att bifoga intygen digitalt. Men även om det blir möjligt att bifoga intygen digitalt kommer inte hela problemet med behovet av kompletteringar att vara löst. Även de digitala intygen kommer i många fall att behöva utredas närmare och kompletteras. Just nu är trycket på handläggningen av den omfattningen att den riskerar att inte mäkta med det utan det krävs att handläggningen är så enkel och smidig som möjligt. Även med en teknisk lösning kvarstår således behovet av undantag från lagbestämmelsen i 110 kap. 24 § andra stycket socialförsäkringsbalken.

Kostnader, konsekvenser för felaktiga utbetalningar och ikraftträdande

Förvaltningskostnader

Avseende förvaltningskostnader uppstår det en kompletteringskostnad för Försäkringskassan i dagsläget, dels för momentet som kompletteringen tar, dels för de samtal som uppstår på grund av väntetider och frågor i samband med kompletteringen. Kostnaderna är inte beräkningsbara men bedöms som små.

Konsekvenser för felaktiga utbetalningar

Förslaget innebär att Försäkringskassan tillfälligt inte kommer att kräva in intyg om att provtagning för covid-19 har skett, för att kunna bevilja smittbärrapportering. Försäkringskassan kommer heller inte kräva in intyg om resekostnader i samband med smittsam sjukdom, för att kunna bevilja resekostnadsersättning när anledningen till ansökan är covid-19. I ansökan uppger sökanden emellertid på heder och samvete att han eller hon bl. a. har genomgått provtagning för covid-19 och vilken dag som det har skett. Vid behov kan detta kontrolleras.

Det kan även förekomma att sökanden i samma ansökan söker ersättning på grund av att läkaren har meddelat förhållningsregel om att sökanden ska avstå från arbete på grund av smitta. Med anledning av tidigare bestämmelse om undantag från kravet på kopia på läkarens beslut behöver inte intyg bifogas (16 § förordningen). Handläggaren behöver emellertid göra en helhetsbedömning av ansökan och om det finns skäl för det kontrollera med sökanden och med sjukvården att uppgifterna är korrekta. I dessa ärenden, som då även kan innehålla ansökan om ersättning för provtagning, kommer det att utföras stickprovskontroller i ett senare skede för att följa upp om ersättning betalats ut korrekt.

Ikraftträdande

Försäkringskassan föreslår att ändringen träder i kraft så snart som praktiskt möjligt.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektör Nils Öberg i närvaro av rättschef Mikael Westberg, försäkringsdirektör Ulrika Havossar och rättsliga experten Heli Artell Viklund, den senare som föredragande.

Nils Öberg

Heli Artell Viklund

Författningsförslag

Förslag till förordning om ändring i förordning (2021:60) om viss sjukpenning i förebyggande syfte och viss smittbärrpenning med anledning av sjukdomen covid-19

Härigenom föreskrivs att 16 § förordning (2021:60) om viss sjukpenning i förebyggande syfte och viss smittbärrpenning med anledning av sjukdomen covid-19 ska ha följande lydelse.

När det gäller ansökan om smittbärrpenning *som grundas på ett beslut som avses i 46 kap. 5 § första stycket 1 socialförsäkringsbalken med anledning av sjukdomen covid-19, ska bestämmelsen i 110 kap. 24 § första stycket samma lag inte tillämpas.*

När det gäller ansökan om smittbärrpenning *eller om resekostnadsersättning behöver bestämmelsen i 110 kap. 24 § socialförsäkringsbalken inte tillämpas när anledningen till ansökan är sjukdomen covid-19.*

Denna förordning träder i kraft den DD månad ÅÅÅÅ .